

Děje s ideálním plynem

Děje, při kterých zůstává jedna stavová veličina konstantní: **izotermický** ($T = \text{konst.}$), **izochorický** ($V = \text{konst.}$), **izobarický** ($p = \text{konst.}$). Děj, při kterém neprobíhá tepelná výměna s okolím: **adiabatický** ($Q = 0$).

Izotermický děj

Dosadíme do stavové rovnice $T_1 = T_2 = T$: $\frac{p_1 V_1}{T} = \frac{p_2 V_2}{T} \rightarrow p_1 V_1 = p_2 V_2$ resp. $pV = \text{konst.}$

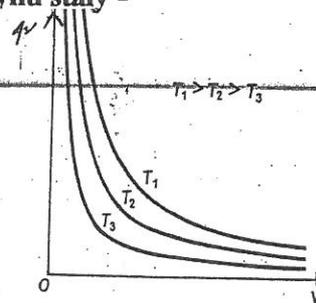
Při izotermickém ději s ideálním plynem stálé hmotnosti je součin tlaku a objemu plynu stálý - **Boylův-Mariottův zákon**.

Graf závislosti p na V (pV - diagram) se nazývá **izoterma** - je to jedna

větev hyperboly, protože jde o nepřímou úměrnost $p = \frac{\text{konst.}}{V}$.

Poloha izotermy závisí na teplotě.

Systém izoterem při různých teplotách viz. obrázek.

Stavové změny z energetického hlediska:

Je-li $T = \text{konst.}$, musí být vnitřní energie plynu konstantní tj. změna $\Delta U = 0$. Dosadíme-li do prvního TDZ

$\Delta U = Q_T + W$ za $\Delta U = 0$, získáme $Q_T = -W$ resp. $Q_T = W'$.

Platí: **teplo přijaté ideálním plynem při izotermickém ději je ekvivalentní práci, kterou plyn při tomto ději vykoná a naopak teplo odevzdané...**

Izochorický děj

Dosadíme do stavové rovnice $V_1 = V_2 = V$: $\frac{p_1 V}{T_1} = \frac{p_2 V}{T_2} \rightarrow \frac{p_1}{T_1} = \frac{p_2}{T_2}$ resp. $\frac{p}{T} = \text{konst.}$ resp. $p = \text{konst.}$

Při izochorickém ději s ideálním plynem stálé hmotnosti je tlak plynu přímo úměrný jeho termodynamické teplotě - **Charlesův zákon**.

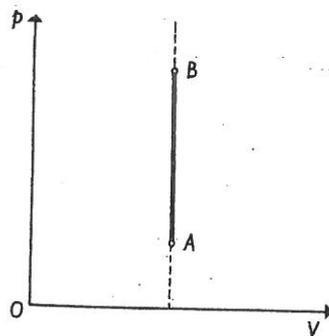
Graf závislosti p na V (pV - diagram) se nazývá **izochora** - je to úsečka rovnoběžná se svislou osou - viz. obrázek.

Jde o rozpínavost plynu.

Stavové změny z energetického hlediska:

Je-li $V = \text{konst.}$, nekoná plyn ani vnější síly práci tj. $W' = W = 0$.

Po dosazení do prvního TDZ získáme $\Delta U = Q_V$

Platí: **teplo přijaté ideálním plynem při izochorickém ději je rovno přírůstku jeho vnitřní energie a naopak teplo odevzdané...**

Při zvýšení teploty o ΔT plyn o hmotnosti m přijme při izochorickém ději teplo $Q_V = c_{v,m} \Delta T$,

kde c_v je měrná tepelná kapacita při izochorickém ději.